

Az orvos esetében a hirtelen előállt extrémisztáni körülmények kényszerítették ki, hogy tudását valami egészen másra alkalmazza, mint amire tanulta. A fejében összeállt bonyolult összkép bizonyos fajta dolgok működéséről konvertálható tudásnak bizonyult. Nem azért, mert a nagynevű egyetemen, ahová járt, annak szánták, hanem azért, mert ilyen a magas színvonalú tudás természete.

Az orvos az egyetemen megtanulta a halántékcsont összes dudorának és üregének a latin nevét – és van belőlük több mint kétszáz. Ezek még csak megbetegedni sem tudnak, de ha netán mégis, az interneten pillanatok alatt megtalálhatók. Nem azért kellett megtanulni, mert ez a gyógyításban fontos tudás, hanem azért, mert az orvosnak ismerni kell az emberi test minden porcikáját. Ez alapozza meg a tudását és az általános gyógyítókéességét – más szavakkal, a szakmai összképet. Ebből a szempontból majdnem mindegy, hogy valaki a római jog, a parciális differenciálegyenletek vagy az ószláv grammatika tanulmányozásával alakít ki magában egy jól használható általános szakmai összképet.

Mindegyik magas színvonalú iskola esetében ez a fajta szakmai alapozás olyan dolgokkal történik, amelyeknek később nagy valószínűséggel nem veszi konkrét hasznát az ember. Egyszer Lukács Györgynek panaszkodtak filozófia–magyar szakos hallgatói, hogy milyen unalmas a magyar szakon a finnugrisztika. Mire a filozófiaprofesszor így válaszolt: „Minden tárgynak megvan a maga finnugrisztikája.”

Ha valaki azt mondja, hogy a halántékcsont dudorainak és üregeinek bemagoltatása (vagy az ószláv grammatika megtanítása) az egyetemisták fölösleges szívatása, félig igaza van. Valóban szívatás, de egyáltalán nem fölösleges. Ettől alakul ki az a fajta általános szakmai orientáció, amelynek segítségével az ember

egy nagyon tág területen nagyon sokféle problémához értelmesen hozzá tud szólni, és ez ilyesfajta szívatások nélkül nem megy. Ha minden egyes konkrét ténynek külön-külön utána kell néznünk, akkor erre kell fordítanunk az energiát, nem marad idő és erő arra, hogy a fejünkben meglevő szakmai összkép alapján gondolkodni is tudjunk, sőt arra sem, hogy egy ilyen összképet kifejlesszünk magunkban. A hagyományos szakképzések több száz év alatt kialakult módszerei eléggé jól szolgálják egy használható tudás megszerzését, és egy konkrét szakterületen megszerzett magas színvonalú tudás automatikusan valamennyire konvertálható tudás is.

Ezzel együtt, a jövő szakképzéseiben lényeges hangsúlyváltás fog bekövetkezni. A tényanyag helyett egyre inkább a legkülönbözőbb szakmai modellek megértése kerül előtérbe. A tanulók egymásnak élesen ellentmondó modelleket is megismernek, és eközben megértik, hogy nincsen egyetlen általánosan használható, mindenre alkalmas modell, hanem mindig az adott helyzethez legjobban illeszkedő modellt kell megkeresniük, és annak a tanulságait kell alkalmazniuk az éppen aktuális probléma megoldásához. Van, amelyik modell Átlagisztán tudományán alapul, és van, amelyik Extremisztánén. Ahhoz, hogy mindkét fajta modellel tudjanak dolgozni, a hallgatóknak valamennyire Átlagisztán és Extremisztán tudományában, fogalmaiban is járatosnak kell lenniük, és legfőképpen: meg kell tanulniuk az *Alkalmazkodás Extremisztánhoz* című fejezet végén bemutatott kettős gondolkodás képességét.

Továbbra is szerepelni fog minden szakmai képzésben néhány „szívatótárgy”, de ezek egyre inkább néhány alapvető, bár a gyakorlatban konkrétan talán sohasem alkalmazható szakmai modell megtanulásához és mély megértéséhez fognak kapcsolódni. Így sokkal hatékonyabban tudunk konvertálható tudást